

सत्त्वेषु मैत्री गुणिषु प्रमोदं, क्लिष्टेषु जीवेषु कृपापरत्वम् ।
माध्यस्थभावं विपरीतवृत्तौ, सदा ममात्मा विदधातु देव ! ॥१॥
सौ प्राणी आ संसारनां, सन्मित्र मुञ्च व्हालां थजे,
सद्गुणमां आनंद मानुं, मित्र के वेरी हजे.
दुःખिया प्रति करुणा अने, दुश्मन प्रति मध्यस्थता,
शुभ भावना प्रभु चार आ, पाभो हृदयमां स्थिरता. १.

हे भगवान! मारा मनमां बधा जिवो प्रत्ये प्रेम भाव हो, गुणवान
व्यक्तिओना प्रत्ये प्रसन्नतानो / उर्षनो, दुःखी जिवो प्रत्ये दयानो / करुणानो
अने विपरीत बुद्धिवाणा, वस्तुना स्वभावने नहीं मानवावाणा दुर्जनो प्रत्ये
मध्यस्थता / समतानो भाव हंमेशा बनी रहो. १.

शरीरतः कर्तृमनन्तशक्तिं, विभिन्नमात्मानमपास्तदोषम् ।

जिनेन्द्र ! कोषादिव खडगयष्टिं, तव प्रसादेन ममास्तु शक्तिः ॥२॥

અતિ જ્ઞાનવંત અનંત શક્તિ, દોષહીન આ આત્મ છે,
એ મ્યાનથી તરવાર પેઠે, શરીરથી વિભિન્ન છે;
હું શરીરથી જુદો ગણું એ, જ્ઞાનબળ મુજને મળો,
ને ભીષણ જે અજ્ઞાન મારું નાથ! તે સત્વર ટળો. ૨.

હે ભગવાન! જેમ તલવાર મ્યાનથી પૂર્ણરૂપે જુદી હોવાને કારણે સરળતા, સહજતાથી જુદી થઈ જાય છે. તેવી જ રીતે મને તે અનંત આત્મ-સામર્થ્ય/સ્વ-પર ભેદવિજ્ઞાનના બળથી અનંત પદાર્થોમાંથી પોતાને પૂર્ણરૂપે જુદા કરવાનું સામર્થ્ય પ્રાપ્ત થાવ. જેનાથી હું મારા અનંત વૈભવ સમ્પન્ન આત્માને આ શરીરથી શ્રદ્ધા-જ્ઞાન-ચારિત્ર રૂપે (પૂર્ણતયા) સંપૂર્ણ રીતે જુદા કરી શકું. ૨.

दुःखे सुखे वैरिणि बन्धुवर्गे, योगे वियोगे भुवने वने वा ।
निराकृताशेषममत्वबुद्धेः समं मनो मेऽस्तु सदापि नाथ ॥३॥
सुખ-दुःખमां, अरि मित्रमां, संयोग के वियोगमां,
रખडुं वने वा राखभुवने, रायतो सुखभोगमां;
मम सर्वकाणे सर्व ज़ुवमां, आत्मवत् बुद्धि बधी,
तुं आपजे मुख मोह कापी, आ दशा करुणानिधि. 3.

हे प्रभो! मने अेवो साभ्यभाव प्रगट थाव के जेनाथी मने सुख-दुःख,
मित्र-शत्रु, काय-कनक (सुवर्ण), वन-बगीचा, महेल-जुपडुं वगेरेमां,
अनुकूल-प्रतिकूल परिस्थितीओमां न तो ममत्व थाय के न तो दुःख के
भिन्नतानो भाव थाय. 3.

मुनीश ! लीनाविव कीलिताविव, स्थिरौ निषातविव बिम्बिताविव ।
पादौत्वदीयौ मम तिष्ठतां सदा, तमोधुनानौ हृदि दीपकाविव ॥४॥
तुज यरण कमणनो दीवडो, इडो हृद्यमां राणजे,
अज्ञानमय अंधकारनो, आवास तुरत जाणजे;
तद्दृप थर्ष ते दीवडे, हुं स्थिर थर्ष चित्त जांधतो,
तुज यरणयुग्मनी रजमहिं, हुं प्रेमथी नित्य डूजतो. ४.

हे प्रभो! आपे आत्म स्थिरताना जे सुंदरतम मार्ग पर याकीने मोड,
मान, विषय, वासना वगैरे विकारोने जेत्या छे /नष्ट कर्या छे. ते सुंदर मार्ग
मारो पण सतत (अनुशीलन) अनुशरणीय बने, हुं पण ते मार्ग पर याकीने
स्वरूप स्थिर थाउं. ४.

એકેન્દ્રિયાદ્યા યદિ દેવ દેહિનઃ પ્રમાદતઃ સંચરતા ઇતસ્તતઃ ।
ક્ષતા વિભિન્ના મિલિતા નિપીડિતા તદસ્તુ મિથ્યા દુરનુષ્ઠિતં તદા ॥૫॥
પ્રમાદથી પ્રયાણ કરીને, વિચરતાં પ્રભુ અહીં તહીં,
એકેન્દ્રિયાદિ જીવને, હણતાં કદી ડરતો નહીં;
છેદી વિભેદી દુઃખ દઈ, મેં ત્રાસ આપ્યો તેમને,
કરજો ક્ષમા મુજ કર્મ હિંસક, નાથ વિનવું આપને. ૫.

હે પ્રભો! અજ્ઞાન, કષાય, પ્રમાદ વગેરેને વશીભૂત થઈ મેં એકેન્દ્રિય આદિ જીવોની હિંસા કરી છે. હવે હું વિશુદ્ધ ભાવથી તેનું પ્રાયશ્ચિત કરું છું, હવે ફરીથી હું આવા દુષ્કૃત્ય નહીં કરું અને પૂર્વે કરેલા મારા આ દુષ્કૃત્યો નિષ્કળ થઈ જાવ. મારા શુદ્ધભાવોનું નિમિત્ત પામીને પૂર્વે બાંધેલા કર્મ ફળ આપ્યા વગર જ સમાપ્ત થાઓ. ૫.

विमुक्तिमार्गप्रतिकूलवर्तिना, मया कषायाक्षवशेन दुर्धिया ।
चारित्रशुद्धेर्यदकाहरि लोपनं, तदस्तु मिथ्या मम दुष्कृतं प्रभो ॥६॥
કષાયને પરવશ થઈ બહુ, વિષય સુખ મેં ભોગવ્યા,
ચારિત્રના જે ભંગ વિભુ, મુક્તિ પ્રતિકૂળ થઈ ગયા;
કુબુદ્ધિથી અનિષ્ટ કિંચિત્, આચરણ મેં આદર્યું,
કરજો ક્ષમા સૌ પાપ તે, મુજ રંકનું જે જે થયું. ૬.

મેં કષાયોને વશીભૂત થઈને મોક્ષમાર્ગથી વિરુદ્ધ જે કાંઈ પ્રવૃત્તિઓ કરી છે.
ખોટા માર્ગ પર ચાલીને કુબુદ્ધિથી જે કાંઈ અનિષ્ટ આચરણ કર્યું છે તે બધી
મારી કલુષિતતા, મારા સદ્ભાવો/સમ્યક્ પરિણામનથી નષ્ટ થઈ જાવ. ૬.

विनिन्दनालोचनगर्हणैरहं, मनोवचःकायकषायनिर्मितम् ।

निहन्मि पापं भवदुःखकारणं, भिषग्विषं मन्त्रगुणैरिवाखिलम् ॥७॥

मन वचन काया कषायथी, कीधां प्रभु में पाप बहु,
संसारनां दुःख जीव सौ, वाव्यां अरे हुं शुं कहुं ?
ते पापने आलोचना, निंदा अने धिक्कारथी,
हुं भस्म करतो मंत्रथी, जेम विष जातुं वादीथी. ७

हे प्रभो! जेम यतुर वैद्यराज पोतानी डॉशियारीथी (विषने शांत करी दे
छे.) विषनुं वमन करी दे छे. तेवी ज रीते हुं मारा पापोने शांत करवा माटे
शत्रुआतथी अंत सुधी मारा बधा ज दुष्टृत्योनी निंदा-आलोचना करूं छुं. ७.

अतिक्रमं यद्विमतेर्व्यतिक्रमं, जिनातिचारं सुचरित्रकर्मणः ।
व्यधादनाचारमपि प्रमादतः प्रतिक्रमं तस्य करोमि शुद्धये ॥८॥
मुञ्ज ङुद्धिना विकारथी, के संयमना अभावथी,
अहु दुष्ट दुराचार में, सेव्या प्रभु कुङ्कुद्धिथी;
करवुं हतुं ते ना कर्युं, प्रमाद केरा जेरथी,
सौ दोष मुक्ति पामवा, मागुं क्षमा हुं हृदयथी. ८

में सत्य, अहिंसा वगैरे व्रतोना पालनमां पण मां मन मलीन राष्यु, तथा
व्रतोथी विपरीत प्रवृत्ति करीने शीलमय आचरण/सहाचारनो पण लोप कर्यो
अने स्वछंद प्रवर्तन करवा लाग्यो . ८.

ક્ષતિં મનઃશુદ્ધિવિધેરતિક્રમં, વ્યતિક્રમં શીલવૃત્તેર્વિલંઘનમ્ ।
પ્રભોઽતિચારં વિષયેષુ વર્તનં, વદન્ત્યનાચારમિહાતિસત્કામ્ ॥૧॥
મુજ મલિન મન જો થાય તો, તે દોષ અતિક્રમ જાણતો,
વળી સદાચારે ભંગ બનતાં, દોષ વ્યતિક્રમ માનતો;
તે અતિચારી સમજવો, જે વિષય સુખમાં મ્હાલતો,
અતિ વિષય સુખ આસક્તને, હું અનાચારી ધારતો. ૯

ક્યારેક વિષય-વાસનામય ઈન્દ્રિય-વિષયોની ઈચ્છારૂપ નદીના ઊંડા
પાણીમાં ડૂબી ગયો કે હું મારી શુધ-બુધ જ ખોઈ બેઠો. હું મારું ભાન જ ભૂલી
ગયો. પંચેન્દ્રિય વિષય ભોગોરૂપી શરાબ વારંવાર પીવા લાગ્યો તેથી હું પાગલ
થઈ ગયો અને હું મારા હિત-અહિતનો વિવેક કરવામાં અસમર્થ થઈ ગયો. ૯.

यदर्थमात्रापदवाक्यहीनं मया प्रमादाद्यदि किञ्चनोक्तम् ।
तन्मे क्षमित्वा विदधातु देवी, सरस्वती केवलबोधलब्धिम् ॥१०॥
मुञ्च वचन वाणी उच्छ्वासां, तलभार विनिमय थाय तो,
जो अर्थ मात्रा पद मही, लवलेश वधघट होय तो;
यथार्थ वाणी भंगानो, द्रोषित प्रभु हुं आपनो,
आपी क्षमा मुञ्चने जनावो, पात्र केवळ जोधनो. १०.

हे भगवान! में हंमेशा छण/माया कषायोने वशीभूत थई असत्य वस्तु
स्वभावथी विरुद्ध आचरण कर्युं छे. मारा मनमां बीजानी निंदा करवाना, याडी
भावाना, बीजाने गाणो देवाना वगेरे जे पण भाव उत्पन्न थया ते अनुसार
मोठेथी पण जेम इवे तेम कीधुं, अने वचनोथी पण तेवो ज व्यवहार कर्यो छे.
१०.

बोधिः समाधि परिणामशुद्धिः स्वात्मोपलब्धिः शिवसौख्यसिद्धिः ।
चिन्तामणिं चिन्तितवस्तुदाने, त्वां वंद्यमानस्य ममास्तु देवि ॥११॥
प्रभुवाणी ! तुं मंगलमयी, मुञ्ज शारदा हुं समजतो,
वणी षष्ठ वस्तु दानमां, चिन्तामणि हुं धारतो;
सुभोधाने परिणामशुद्धि, संयमने वरसावती,
तुं स्वर्गनां दिव्य गीत सुधावी, मोक्षलक्ष्मी अर्पती. ११

हे स्वामी! હવે માત્ર એક જ ઈચ્છા છે કે મારું મન અભિમાન રહિત પવિત્ર થઈ જાય, તેમાં હંમેશા સત્યનું/વસ્તુના વાસ્તવિક સ્વરૂપનું જ ધ્યાન રહે. નિર્મળ જળથી પરિપૂર્ણ નદીના સમાન મારા હૃદયમાં નિરંતર નિર્મળજ્ઞાનની ધારા વહેતી રહે. ૧૧.

યઃ સ્મર્યતે સર્વમુનીન્દ્રવૃન્દૈ-ર્યઃ સ્તૂયતે સર્વનરામરેન્દ્રૈઃ ।
યો ગીયતે વેદપુરાણશાસ્ત્રૈઃ સ દેવદેવો હૃદયે મમાસ્તામ્ ॥૧૨॥
સ્મરણ કરે યોગી જનો, જેનું ઘણા સન્માનથી,
વળી ઈન્દ્ર નર ને દેવ પણ, સ્તુતિ કરે જેની અતિ;
એ વેદ ને પુરાણ જેના, ગાય ગીતો હર્ષમાં,
તે દેવના પણ દેવ વ્હાલા, સિદ્ધ વસજો હૃદયમાં. ૧૨

પરમ પૂજ્ય મુનિરાજ, ચક્રવર્તી, ઈન્દ્ર વગેરેના મનમાં પણ જે અનંત-વૈભવ સંપન્ન પરમદેવ/નિજ શુદ્ધાત્મનું ધ્યાન રહે છે, વેદ-પુરાણ વગેરે ચાર અનુયોગમય સમગ્ર જિનવાણી જેનાં નિરંતર ગુણગાન ગાય છે. તે પરમદેવ નિજ શુદ્ધાત્મા મારા હૃદયમાં હંમેશા વિદ્યમાન રહો. ૧૨.

यो दर्शनज्ञानसुखस्वभावः, समस्तसंसार विकारबाह्यः ।
समाधिगम्यः परमात्मसंज्ञः, स देवदेवो हृदये ममास्ताम् ॥१३॥
જેનું સ્વરૂપ સમજાય છે, સદ્જ્ઞાન દર્શન યોગથી,
ભંડાર છે આનંદના જે, અચળ છે વિકારથી;
પરમાત્મની સંજ્ઞા થકી, ઓળખાય જે શુભ ધ્યાનમાં,
તે દેવના પણ દેવ વ્હાલા, સિદ્ધ વસજો હૃદયમાં. ૧૩

જે દર્શન-જ્ઞાન સ્વભાવી છે, જેમણે બધા-વિષય-વિકારો/વિકૃતિઓને
નષ્ટ કરી દીધા છે, જે ઉત્કૃષ્ટ ધ્યાનમાં જ પ્રાપ્ત થાય છે, તે પરમાત્મા પરમદેવ
મારા મનમાં નિવાસ કરો. ૧૩.

निषूदते यो भवदुःखजालं, निरीक्षते यो जगदन्तरालं ।
योऽन्तर्गतो योगिनिरीक्षणीयः, स देवदेवो हृदये ममास्ताम् ॥१४॥
જે કઠીન કષ્ટો કાપતા ક્ષણવારમાં સંસારનાં,
નિહાળતા જે સૃષ્ટિને જેમ, ખોરને નિજ હસ્તમાં;
યોગી જનોને ભાસતા જે, સમજતા સૌ વાતમાં,
તે દેવના પણ દેવ વ્હાલા, સિદ્ધ વસજો હૃદયમાં. ૧૪

જે સંસારના બધા જ સંતાપોને નષ્ટ કરી દે છે, જેમનું જ્ઞાન સમસ્ત વિશ્વને જાણવાવાળું છે, યોગીજનો જેને ધ્યાન દ્વારા પ્રાપ્ત કરે છે, તે મહાન દેવ મારા મનમાં સ્થિત રહો. ૧૪.

विमुक्तिमार्गप्रतिपादको यो, यो जन्ममृत्युव्यसनाद्यतीतः ।
त्रिलोकलोकी विकलोऽकलङ्कः, स देवदेवो हृदये ममास्ताम् ॥१५॥
જન્મો મરણનાં દુઃખને, નહિ જાણતા કદી જે પ્રભુ,
જે મોક્ષપથ દાતાર છે, ત્રિલોકને જોતા વિભુ;
કલંકહીન દિવ્યરૂપ જે, રહેતુ નહિ પણ ચંદ્રમાં,
તે દેવના પણ દેવ વ્હાલા, સિદ્ધ વસજો હૃદયમાં. ૧૫

क्रोडीकृताशेषशरीरिवर्गा, रागादयो यस्य न सन्ति दोषा : ।
निरिन्द्रियो ज्ञानमयोऽनपायः स देवदेवो हृदये ममास्ताम् ॥१६॥
આ વિશ્વના સૌ પ્રાણી પર, શુદ્ધ પ્રેમ નિસ્પૃહ રાખતા,
નહિ રાગ કે નહિ દ્વેષ જેને, અસંગ ભાવે વર્તતા;
વિશુદ્ધ ઈન્દ્રિય શૂન્ય જેવા, જ્ઞાનમય છે રૂપમાં,
તે દેવના પણ દેવ વ્હાલા, સિદ્ધ વસજો હૃદયમાં. ૧૬

જે સમસ્ત મુક્તિ માર્ગને/બધાજ બંધનો, પરાધીનતાઓથી મુક્ત, સ્વતંત્ર-
સ્વાધીન, પરમ સુખી થવાના માર્ગને/ઉપાયને દર્શાવે છે. જન્મ-મરણથી સંપૂર્ણ
રહિત છે. સમસ્ત કર્મ-કલંકથી રહિત અને ત્રણ કાળ, ત્રણ લોકવર્તી સંપૂર્ણ
પદાર્થોને દેખવાવાળા, યોગીજનો જેને ધ્યાન દ્વારા પ્રાપ્ત કરે છે, તે મહાન દેવ
મારા મનમાં સ્થિત રહો. ૧૫.

સમસ્ત વિશ્વના પ્રાણી જેને આધીન છે, જેમાં રાગ-દ્વેષ નથી એવા જે શુદ્ધ,
ઈન્દ્રિયાતીત અને જ્ઞાન સ્વરૂપી છે તે પરમ દેવ મારા હૃદયમાં નિવાસ કરો. ૧૬.

यो व्यापको विश्वजनीनवृत्तेः, सिद्धो विबुद्धो धृतकर्मबन्धः ।
ध्यातो धुनीते सकलं विकारं, स देवदेवो हृदये ममास्ताम् ॥१७॥
त्रिलोकमां व्यापी रक्षां છે, સિદ્ધ ને વિબુદ્ધ જે,
નહિ કર્મ કેરા બંધ જેને, ધૂર્ત સમ ધૂતી શકે;
વિકાર સૌ સળગી જતા, મન મસ્ત થાતાં ધ્યાનમાં,
તે દેવના પણ દેવ વ્હાલા, સિદ્ધ વસજો હૃદયમાં. ૧૭

જે સંપૂર્ણ વિશ્વને જોઈ રહ્યાં છે. કર્મ કલંકથી સર્વથા રહિત છે,
વિચિત્ર/આશ્ચર્યકારી અદ્ભૂત સ્વભાવવાળા છે, સ્વચ્છ છે, વિશિષ્ટ નિર્મળ છે,
સર્વ વિકારોથી સર્વથા રહિત છે, તે દેવ મારા મનને પવિત્ર કરો. ૧૭.

न स्पृश्यते कर्मकलङ्कदोषै, -र्यो ध्वान्तसंधैरिव तिग्मरश्मिः ।
निरञ्जनं नित्यमनेकमेकं तं देवमाप्तं शरणं प्रपद्ये ॥१८॥
સ્પર્શ તલભાર તિમિર કેરો, થાય નહિ જ્યમ સૂર્યને,
ત્યમ દુષ્કલંકો કર્મના, અડકી શકે નહિ આપને;
જે એક ને બહુરૂપ થઈ, વ્યાપી બધે વિરાજતો,
તેવા સુદેવ સમર્થનું, સાચું શરણ હું માગતો. ૧૮

કર્મ કલંક જેને ક્યારેય સ્પર્શી પણ નથી શકતું, વાસ્તવમાં તો આ દિવ્ય પ્રકાશ પણ જેનો સ્પર્શ નથી કરી શકતો, જે પર્યાય માત્રથી અપ્રભાવિત છે, જેને મોહરૂપી અંધકારનો પૂર્ણતયા છેદ કરી દીધો છે, તે દેવ જ મને પરમ શરણાભૂત છે. ૧૮.

વિભાસતે યત્ર મરીચિમાલિ, ન વિદ્યમાને ભુવનાવભાસિ ।
સ્વાત્મસ્થિતં બોધમય પ્રકાશં, તં દેવમાપ્તં શરણં પ્રપદ્યે ॥૧૧॥
રવિ તેજ વિદ્યા પ્રકાશ જે, ત્રણ ભુવનને અજવાળતો,
તે જ્ઞાનદીપ પ્રકાશ તારા, આત્મમાં શું દીપતો;
જે દેવ મંગળ બોધ મીઠા, મનુજને નિત્ય આપતો,
તેવા સુદેવ સમર્થનું, સાચું શરણ હું માગતો. ૧૯

વિલોક્યમાને સતિ યત્ર વિશ્વં, વિલોક્યતે સ્પષ્ટમિદં વિવિક્તમ્ ।
શુદ્ધં શિવં શાન્તમનાદ્યન્તં, તં દેવમાપ્તં શરણં પ્રપદ્યે ॥૨૦॥
જો થાય દર્શન સિદ્ધનાં, તો વિશ્વદર્શન થાય છે,
જ્યમ સૂર્યના દીવા થકી, સુસ્પષ્ટ સૌ દેખાય છે;
અનંત અનાદિ દેવ જે, અજ્ઞાનતિમિર ટાળતો,
તેવા સુદેવ સમર્થનું, સાચું શરણ હું માગતો. ૨૦

જેમની કેવળજ્ઞાનરૂપી દિવ્ય જ્યોતિની સામે સૂર્યનો પ્રકાશ પણ ઝાંખો
લાગે છે, જે સ્વયં જ્ઞાનમય છે, સ્વ-પર પ્રકાશક છે, તે દેવ જ મને પરમ
શરણાભૂત છે. ૧૯.

જેમના જ્ઞાનરૂપી દર્પણમાં બધા જ પદાર્થો અત્યંત સ્પષ્ટપણે ઝળકે છે, જે
આદિ-અંતથી રહિત શાશ્વત છે, શાંત છે. શિવ/કલ્યાણ સ્વરૂપ છે, તે દેવ જ
મને પરમ શરણાભૂત છે. ૨૦.

येन क्षता मन्मथमानमूर्च्छा, विषादनिद्राभयशोकचिन्ता ।
क्षयोऽनलेनेव तरुप्रपञ्च-स्तं देवमाप्तं शरणं प्रपद्ये ॥२१॥
જેણે હણ્યા નિજ બળ વડે, મન્મથ અને વળી માનને,
જેણે હણ્યા આ લોકના, ભય શોક ચિંતા મોહને;
વિષાદને નિદ્રા હણ્યા, જ્યમ અગ્નિ વૃક્ષો બાળતો,
તેવા સુદેવ સમર્થનું, સાચું શરણ હું માગતો. ૨૧

જેમ અગ્નિ પોતે જ વૃક્ષને સળગાવી દે છે, તેવી રીતે જેમના ભય, વિષાદ,
ચિંતા વગેરે બધો જ વિકાર જાતે જ નષ્ટ થઈ ગયો છે, તે દેવ જ મને પરમ
શરણાભૂત છે. ૨૧.

न संस्तरोऽश्मा न तृणं न मेदिनी, विधानतो नो फलको विनिर्मितः ।
यतो निरस्ताक्षकषायविद्विषः, सुधीभिरात्मैव सुनिर्मलो मतः ॥२२॥
हुं मागतो नहि कोर्ष आसन, दर्भ पत्थर काष्ठनुं,
मुञ्ज आत्माना निर्वाण काजे, योग्य आसन आत्मनुं;
आ आत्म जो विशुद्ध ने, कषाय दुश्मन विण जो,
अणमूल आसन थाय छे, ऋट साधवा सुसमाधि तो. २२

तृण/घासनुं आसन, काष्ठ, पत्थरनी शिला, पर्वतनी टोय वगेरे आत्मानां
समाधिना आसन नथी, स्थिरताना आसन नथी तेवी ज रीते संस्तर/संथारा
पूजा-प्रतिष्ठा, संघनुं सम्मेलन अथवा योग्य संघनो समागम प्राप्त थवो,
समाधि/आत्म स्थिरताना साधन नथी. २२.

न संस्तरो भद्र ! समाधिसाधनं, न लोकपूजा न च संघमेलनम् ।
यतस्ततोऽध्यात्मरतो भवानिशं, विमुच्य सर्वामपि बाह्यवासनाम् ॥२३॥
मेढा બધા મુજ સંઘના, નહિ લોકપૂજા કામની,
જગબાહ્યની નહિ એક વસ્તુ, કામની મુજ ધ્યાનની;
સંસારની સૌ વાસનાને, છોડ વ્હાલા વેગથી,
અધ્યાત્મમાં આનંદ લેવા, યોગ બળ લે હોંશથી. ૨૩

પ્રિય પદાર્થોનો વિયોગ અને અપ્રિય પદાર્થોનો સંયોગ થવાથી સંસારી પ્રાણી દુઃખ-શોક વગેરે કરે છે. પરંતુ ખરેખર તો બધા જ પરલક્ષી પરિણામ હેય છે, છોડવા યોગ્ય જ છે. એક માત્ર આપણો નિર્મળ આત્મા જ ઉપાદેય છે, આશ્રય કરવા યોગ્ય છે. ૨૩.

न सन्ति बाह्या मम केचनार्था, भवामि तेषां न कदाचनाहम् ।

इत्थं विनिश्चित्य विमुच्य बाह्यं, स्वस्थः सदा त्वं भव भद्र ! मुक्त्यै ॥२४॥

આ જગતની કો વસ્તુમાં તો, સ્વાર્થ છે નહિ મુજ જરી,
વળી જગતની પણ વસ્તુઓનો, સ્વાર્થ મુજમાં છે નહિ;
આ તત્ત્વને સમજી ભલા, તું મોઠે પરનો છોડજે,
શુભ મોક્ષનાં ફળ ચાખવા, નિજ આત્મમાં સ્થિર તું થજે. ૨૪

आत्मानमात्मन्यवलोक्यमान, स्त्वं दर्शनज्ञानमयो विशुद्धः ।

एकाग्रचित्तः खलु यत्र तत्र, स्थितोऽपि साधुर्लभते समाधिम् ॥२५॥

જે જ્ઞાનમય સહજ આત્મ, તે સ્વાત્મા થકી જોવાય છે,
શુભ યોગમાં સાધુ સકળને, આમ અનુભવ થાય છે;
નિજ આત્મમાં એકાગ્રતા, સ્થિરતા વળી નિજ આત્મમાં,
સંપૂર્ણ સુખને સાધવા તું, આત્મથી જો આત્મમાં. ૨૫

બાહ્ય જગત/જગતમાં રહેવાવાળા પર પદાર્થ મારા કોઈ જ સંબંધમાં નથી અને મારે કોઈ સાથે કાંઈ જ સંબંધ નથી, તેનો મારાથી અને મારો તેમનાથી કોઈ જ સંબંધ નથી. આ સત્ય-તથ્યનો દૃઢતાપૂર્વક સ્વીકાર કરીને સંપૂર્ણ પર-પદાર્થનું લક્ષ છોડીને, મુક્તિને માટે હંમેશા હું મારામાં જ સ્થિર છું, આત્મ રમણ કરું છું. ૨૪.

આપણો સંપૂર્ણ વૈભવ તો આપણામાં જ છે. બાહ્ય પદાર્થોમાં એને પામવાનો પ્રયાસ કરવો નિર્રથક છે. જગતના આ પર પદાર્થોને સુખમય તથા સુખના કારણ માનવા મૃગ-જળ સમાન ભ્રમણા જ છે, માટે તેના માટે કરવામાં આવેલ પ્રયાસ પણ મિથ્યા જ છે. ૨૫.

एकः सदा शाश्वतिको ममात्मा, विनिर्मलः साधिगमस्वभावः ।
बहिर्भवाः सन्त्यपरे समस्ता, न शाश्वताः कर्मभवाः स्वकीयाः ॥२६॥
आ आत्म भारो अेक ने, शाश्वत निरंतर ३प છે,
વિશુદ્ધ નિજ સ્વભાવમાં, રમી રહ્યો છે નિત્ય તે;
વિશ્વની સહુ વસ્તુનો, નિજ કર્મ ઉદ્ભવ થાય છે,
નિજ કર્મથી વળી વસ્તુનો, વિનાશ વિનિમય થાય છે. ૨૬

આત્મા અક્ષય/અવિનાશી, શાશ્વત અનાદિ-અનંત સ્થાયી, નિર્મળ અને જ્ઞાન સ્વભાવી છે. તેના સિવાય જે કાંઈપણ છે, તે બધું જ આનાથી ભિન્ન પર છે, કર્માધિન અને નાશવાન છે. ૨૬.

यस्यास्ति नैक्यं वपुषापि सार्द्धं तस्यास्ति किं पुत्रकलत्रमित्रैः।
पृथक् कृते चर्मणि रोमकूपाः कुंतो तिष्ठन्ति शरीरमध्ये ॥२७॥
જો આત્મ જોડે એકતા, આવી નહીં આ દેહની,
તો એકતા શું આવશે, સ્ત્રી પુત્ર મિત્રો સાથની ?
જો થાય જુદી ચામડી, આ શરીરથી ઉતરતાં,
તો રોમ સુંદર દેહ પર, પામે પછી શું સ્થિરતા ? ૨૭

જેનું શરીર સાથે પણ એકત્વ નથી તે આત્માનું એકત્વ પુત્ર, પત્ની વગેરે સાથે કેવી રીતે હોઈ શકે ? જેવી રીતે શરીરથી ચામડી જુદી થઈ જાય તો શરીરનાં અંગ તંત્ર (શરીરની કોશિકાનો માંસ પેશી) નો સમૂહ કેવી રીતે રહી શકે ? ૨૭.

संयोगतो दुःखमनेकभेदं, यतोऽश्नुते जन्मवने शरीरी ।
ततस्त्रिधासौ परिवर्जनीयो, पिपासुना निर्वृतिमात्मनीनाम् ॥ २८॥
आ विश्वनी को वस्तुमां, जो स्नेह बंधन थाय છે,
तो જન્મ મૃત્યુ ચક્રમાં, ચેતન વધુ ભટકાય છે;
મુજ મન, વચન ને કાયનો, સંયોગ પરનો છોડવો,
શુભ મોક્ષના અભિલાષનો, આ માર્ગ સાચો જાણવો. ૨૮

જે જીવ જડ શરીર વગેરે પર-પદાર્થોની સાથે સંયોગ કરે છે, તેને પોતાના માને છે, તે અનંત દુઃખને પ્રાપ્ત કરે છે. મોક્ષરૂપી મહેલને પ્રાપ્ત કરવાનો ઉપાય તો જડ-શરીર વગેરે ચૈતન્ય આત્માથી સર્વથા જુદા જુદા હોવાથી અત્યંત સીધા-સરળ અને સુગમ છે. ૨૮.

सर्व निराकृत्य विकल्पजालं, संसारकान्तारनिपातहेतुम् ।
विविक्तमात्मानमवेक्ष्यमाणो निलीयसे त्वं परमात्मतत्त्वे ॥२९ ॥
संसाररूपी सागरे, જે અવનતિમાં લઈ જતી,
તે વાસનાની જાળ પ્યારા, તોડ સંયમ જોરથી;
વળી બાહ્યથી આત્મ છે જુદો, ભેદ મોટો જાણવો,
તલ્લીન થઈ ભગવાનમાં, ભવપંથ વિકટ કાપવો. ૨૯

હે આત્મન્! જો સુખી થવા ઈચ્છતા હો તો સંસાર-સાગરમાં ડુબાડવાવાળા
બધા જ વિકલ્પ સમૂહોને છોડીને, બધાજ સંકલ્પ-વિકલ્પોથી રહિત નિર્વિકલ્પ,
સંસારની જંજાળથી રહિત, નિર્વન્દ્ર આત્મામાં ફરી ફરી સ્થિર થાઓ. ૨૯.

स्वयं कृतं कर्म यदात्मना पुरा, फलं तदीयं लभते शुभाशुभम् ।
परेण दत्तं यदि लभते स्फुटं, स्वयं कृतं कर्म निरर्थकं तदा ॥३०॥
કર્મો કર્યા જે આપણે, ભૂતકાળમાં જન્મો લઈ,
તે કર્મનું ફળ ભોગવ્યા વિણ, માર્ગ એકે છે નહિ;
પરનું કરેલું કર્મ જો, પરિણામ આપે મુજને,
તો મુજ કરેલા કર્મનો, સમજાય નહિ કંઈ અર્થને. ૩૦

निजार्जितं कर्म विहाय देहिनो न कोऽपि कस्यापि ददाति किंचन ।
विचारयन्नेवमनन्यमानसः परो ददातीति विमुच्य श्रेमुषीम् ॥३१॥
સંસારના સૌ પ્રાણીઓ, ફળ ભોગવે નિજ કર્મનું,
નિજ કર્મના પરિપાકનો, ભોક્તા નહિ કો આપણું;
લઈ શકે છે અન્ય તેને, છોડ એ ભ્રમણા બુરી,
પ્રભુ ધ્યાનમાં નિમગ્ન થા, તુજ આત્મનો આશ્રય કરી. ૩૧

જીવે શુભ અથવા અશુભ કર્મ જે એણે પોતે કર્યા છે, તે નિયમથી તેનું ફળ આપે છે. (કર્મ) કાર્ય આપણે કરીએ અને ફળ બીજાને મળે તો આપણા દ્વારા કરાયેલ કર્મ વ્યર્થ થઈ જાય, અને સંસારમાં પુરુષાર્થ કરવાનું પણ કાંઈ જ મહત્વ ન રહે. ૩૦.

જીવને પોતાના કર્મો સિવાય અન્ય કોઈ પણ ફળ નથી આપતું, માટે કોઈ બીજું મને ફળ આપે છે, એવો વિચાર છોડીને, પ્રમાદી બુદ્ધિનો નાશ કરીને, આત્મ કલ્યાણકારી કાર્યોમાં જાગૃત આત્મામાં સ્થિરતા પામો. ૩૧.

ચૈઃ પરમાત્માઽમિતગતિવન્દ્યઃ સર્વ વિવિક્તો ભૃશમનવદ્યઃ ।
શાશ્વદધીતો મનસિ લભન્તે, મુક્તિનિકેતં વિભવવરં તે ॥૩૨॥
શ્રી અમિતગતિ અગમ્ય પ્રભુજી, ગુણ અસીમ છે આપના,
આ દાસ તારો હૃદયથી, ગુણ ગાય તુજ સામર્થ્યના;
પ્રગટતા જો ગુણ બધા, મુજ આત્મમાં સદ્ભાવથી,
શુભ મોક્ષને વરવા પછી, પ્રભુ વાર ક્યાંથી લાગતી ? ૩૨

અમિતગતિ આચાર્ય કહે છે કે આશ્ચર્યકારી અનંત વૈભવ સમ્પન્ન તે મહાનદેવ નિર્મળ, સત્ય/વાસ્તવિક શિવ/કલ્યાણમય, સુંદર મનોહારી શાશ્વત છે. જે તેનો સદૈવ પોતે જ અનુભવ કરે છે, તેઓ પવિત્રોત્તમ પદ નિર્વાણને પ્રાપ્ત કરે છે. ૩૨.

બત્રીસ ચરણાનું આ મંગળ સુંદર કાવ્ય બન્યું છે તેને એક ધ્યાનથી અનુભવતા જીવ મોક્ષ ગતિને પ્રાપ્ત કરે છે.